

образования и профессионального мастерства будущих специалистов, а и готовности к инновационной деятельности и постоянному самосовершенствованию. Одним из эффективных направлений модернизации образования в профессиональной педагогике признанный компетентностный подход, целью которого является формирование у будущего инженера-педагога специальной компетентности и формирование соответственных компетенций.

Ключевые слова: пищевое производство, профессиональная компетентность, инженер-педагог, профессиональная деятельность, ключевые компетенции.

FILIMONOVA I. A. Forming of professional competence of future engineers-teachers in the process of the professional oriented disciplines.

Modern food production requires not only a high level of education and skills of professionals, but also commitment to innovation and to continuous improvement. One of the effective areas of modernization of education in vocational pedagogy recognized competency based approach, which aims at developing in the future engineer-teacher professional competence and the formation of appropriate skills.

Keywords: food production, professional competence, engineer, teacher, professional activity, core competencies.

УДК 378.637

Ха Ту

СТРУКТУРА САМОРЕГУЛЮВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ВОКАЛЬНОМУ НАВЧАННІ

Стаття розкриває особливості саморегулювання майбутнього вчителя музики у процесі вокального навчання. У статті визначено, що саморегулювання забезпечує адекватну умовам мінливість, пластичність життєдіяльності майбутнього вчителя на психологічному й особистісному рівнях. Саморегулювання може здійснюватися як неусвідомлюваний, мимовільний та як свідомий довільний процес із застосуванням спеціальних методів мобілізації внутрішніх ресурсів. Структурними компонентами саморегулювання майбутнього вчителя музики у процесі вокального навчання нами визначено: мотиваційно-пізнавальний, когнітивно-рефлексивний, ціннісно-корекційний компоненти.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, вокальна підготовка, музично-педагогічний профіль, специфіка, творчість, фахове навчання, структура, навчальний творчий колектив.

Модернізація системи вищої освіти в державі є об'єктивною необхідністю щодо розширення її функцій і ролі в суспільстві. Сьогодні вона розглядається у суспільстві не стільки як інституція задоволення фахових потреб особистості, а як її духовна необхідність.

З цієї позиції специфіка вокального-виконавської діяльності майбутніх учителів музики привертає увагу як діячів музичної культури Китаю (Бай Шаожун, Ван Чао-вень, Лі Фан, Лінь Хай, Фан Дінь-Тан, Цзінь Нань та ін.),

так і музичних педагогів України (В. Антонюк, А. Болгарський, Л. Василенко, Н. Гребенюк, П. Ковалик, А. Козир, О. Коренюк, А. Мартинюк, П. Ніколаєнко, Г. Падалка та ін.) Узагальнені результати музично-теоретичної думки свідчать про дбайливе ставлення до надбань вітчизняного музично-вокального навчання, до традицій, до особистості, до засобів впливу на свідомість людини, до проблем виховання тощо.

Мета статті полягає у розкритті особливостей процесу саморегулювання майбутнього вчителя музики у вокальному навчанні в інститутах мистецтв педагогічних університетів. Адже саморегулювання може здійснюватися як неусвідомлюваний, мимовільний та як свідомий довільний процес із застосуванням спеціальних методів мобілізації внутрішніх особистісних ресурсів.

У науково-методичних дослідженнях висвітлюються різні аспекти осмислення феномену саморегулювання: психофізіологічні (П. Анохін, І. Павлов, І. Сеченов та ін.); психологічні (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьев, В. Бехтерев, Л. Виготський, В. Мясіщев, В. Небиліцина, С. Рубінштейн та ін.); індивідуально-стильові та функціонально-структурні (О. Волков, А. Деркач, Л. Дика, О. Конопкін, Н. Круглова, Н. Кузьміна, К. Левін, В. Моросанова, І. Плахотніков, Т. Кириченко, С. Нікіфоров, В. Семиченко та ін.). Сучасні психолого-педагогічні дослідження висвітили умови формування здатності особистості до саморегулювання у різних видах діяльності: педагогічній (І. Зязюн, Н. Кузьміна, Г. Маштакова, В. Сохранов, Н. Тарасевич, Ю. Турчанінова та ін.); мистецькій (Л. Баренбойм, І. Гофман, Г. Коган, А. Корто, Г. Нейгауз, С. Савшинський, та ін.); музично-виконавській (Л. Бочкарьов, Г. Вільсон, А. Готсдинер, В. Москаленко, В. Петрушин, В. Федоришин, Ю. Цагареллі, Г. Ципін та ін.), а також у музично-педагогічних дослідженнях (Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, А. Козир, Л. Куненко, Ю. Лисюк, І. Могилей, Г. Саїк, О. Хлебнікова, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.).

Доцільно зазначити, що саморегулювання є здатністю особистості керувати собою на основі сприймання й усвідомлення актів своєї поведінки та власних психічних процесів. У найбільш широкому розумінні зміст терміну “саморегулювання” розкриває семантика, вказуючи на наявність у структурі терміну двох смислових складових: “регуляція”, що походить від латинського *regulare* і означає процес підпорядкування певному ладу, правилу, встановлення вірної взаємодії частин метою якого є ефективне функціонування й взаємодія з оточуючим середовищем, та складовою “само”, додавання якої у лінгвістиці має цілком усталене значення, зміст якого полягає у визначенні спрямованості дії на себе.

Саморегулювання – це процес регуляції “окремих видів власної активності чи діяльності в цілому. Психологічні механізми її формуються в ході становлення особистості” [3, с. 413]. Самореалізація пов'язана із самопізнанням у різних його видах – від найпростішого до здатності пізнати

власні психічні процеси (рефлексія), усвідомлювати свої прагнення та емоції.

Отже, саморегуляція постає як процес регулювання, приведення до певного ладу, налагодження, реалізатором якого є, власне, об'єкт регулятивного впливу. Процес саморегуляції передбачає спеціально організовану особистістю активність, що спрямована на власну поведінку, діяльність та внутрішній світ, з метою їх коригування, приведення до особистісно-визначених параметрів ладу, порядку.

Здатність митців музичного мистецтва до внутрішнього управління ходом саморегулювання здійснюється через управління власним станом, а також через запам'ятовування та відтворення необхідної усвідомленої інформації, що є необхідною умовою їх творчості. Саморегулювання означеного процесу визначається самоконтролем і самокорекцією адекватності неусвідомленого емоційного й усвідомленого логічного оцінювання проміжних та кінцевих результатів вокальної діяльності, а також самонастроюванням виконавців на уявне створення інтерпретаційної моделі музичних творів та її реалізацію.

Л. Арчажникова, ґрунтуючись на теоретичних позиціях діяльності вчителя музики у процесі фахового навчання, проаналізувала різноманітний характер практичної діяльності педагога. Вона виявила шляхи удосконалення різноманітних сторін музично-педагогічної діяльності, які щільно пов'язані з формуванням у майбутніх учителів музики усвідомленого ставлення до їхньої фахової підготовки [2, с. 67].

З цієї позиції доречно підкреслити, що основним фактором саморегуляційного процесу виступає інтелект особистості. Провідну роль інтелекту, у музично-виконавській діяльності, виділяв Б. Яворський. Він неодноразово підкреслював, що виконавство складається з інстинкту, навичок, інтелекту. Ані трохи не применшуючи значення інстинкту – чуття, інтуїції виконавця, безпосереднього сприйняття образу, Б. Яворський підкреслював, що одне чуття безсиле створити яскравий художньо-музичний образ [6, с. 123]. Специфіка виконавської діяльності полягає в тому, що цей процес є, безумовно, творчим. Особливості його характерні тим, що завжди наявна ініціатива виконавця його індивідуальна неповторність. Але у процесі виконавської діяльності, важливо, пропускаючи музичний твір через призму своєї індивідуальності, залишитись вірним авторському задумові. Засвоєння такої концепції творчого акту передбачає виховання таких майбутніх учителів музики, котрі будуть здатні в процесі практичної діяльності прагнути до досконалого виконання музичних творів.

Саморегуляція забезпечує адекватну умовам мінливість, пластичність життєдіяльності суб'єкта на будь-якому її рівні (фізіологічному, психологічному, особистісному). Саморегуляція може здійснюватися як неусвідомлюваний, мимовільний (підтримка внутрішнього гомеостазу та

приспосувальна поведінка) та як свідомий довільний процес із застосуванням спеціальних методів мобілізації внутрішніх ресурсів, котрі у звичному житті залишаються неактуалізованими. У сучасній науковій літературі спостерігається тенденція до понятійного розмежування саморегуляційних процесів за критерієм їх довільності. Спираючись на результати естетико-теоретичних досліджень В. Бояринцева, А. Шевцова та В. Домоєдова ми розглядаємо саморегулювання як соціально набуту характеристику особистості з урахуванням особливостей її потребово-мотиваційної сфери, відносин, соціальних настанов, характеру, волі тощо, які віддзеркалюють довільність функціонування різних рівнів особистісної структури.

Саморегулювання майбутнього вчителя музики віддзеркалює рівень розвитку свідомості, духовності, моральних якостей особистості, ступінь її готовності до самовиховання, самоосвіти та саморозвитку, до організації музично-педагогічної взаємодії на засадах толерантності та гуманізму. Він акумулює нагромаджені в результаті життєдіяльності знання, уміння та навички, що забезпечують планування, прогнозування та коригування діяльності особистості в координатах музичного мистецтва [5, с. 135]. Отже, саморегулювання є складним феноменом, сутність якого визначається його смисловим наповненням, а компонентна структура має відповідати специфіці діяльності вчителя музики; саморегулювання особистості є інтегративним за своєю природою, що визначається наявністю зв'язку між емоціями, волею та інтелектом; джерелом саморегулювання є музично-виконавська та музично-педагогічна діяльність спрямована на оптимізацію, досягнення найвищого результату студентами.

Структура саморегулювання майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки складається з взаємодії трьох взаємопов'язаних компонентів, а саме: мотиваційно-пізнавального, когнітивно-рефлексивного, ціннісно-креативного.

Мотиваційно-пізнавальний компонент саморегулювання майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки забезпечує визначення та наповнення мети музично-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музики особистісним смислом, що сприяє її усвідомленню як особистісно-прийнятих мотивів діяльності. Зазначений компонент виявляється в здатності фахівця приймати або відкидати зовнішні та внутрішні спонукання як мотиви діяльності, об'єднувати власні пізнавальні утворення, обирати мотиви власної поведінки та діяльності, управляти власними мотиваційними тенденціями, здійснювати їх регулювання. Розвиток мотиваційної сфери майбутнього вчителя музики постає як проблема структурування, співвідношення та інтегрування цілей життєдіяльності та саморозвитку в музично-педагогічній діяльності.

Когнітивно-рефлексивний компонент саморегулювання майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки охоплює тезаурус знань

особистості з проблеми саморегулювання у музично-педагогічній діяльності, що включає знання про індивідуальні особливості саморегулювання, про їх вплив на ефективність музично-педагогічної взаємодії, про власний досвід саморегулювання й шляхи його набуття та реалізації у музично-педагогічній діяльності тощо. Когнітивно-рефлексивний компонент передбачає усвідомлення регулювання власних знань, дій, емоцій для здійснення музично-педагогічної діяльності через систему знань, здатність особистості до її розширення, що представлена аналітичними, прогностичними та оцінними вміннями.

Ціннісно-креативний компонент саморегулювання майбутнього вчителя музики в процесі вокальної підготовки характеризує систему особистісно-значущих норм та цінностей, ідеалів та ціннісних орієнтацій фахівця. Цей компонент виконує функцію суб'єктивного критерію оцінки результатів діяльності фахівця, що бере участь і в процесі цілетворення. *Ціннісно-креативний* компонент в структурі саморегулювання майбутнього вчителя музики, втілює творчий підхід до практичної реалізації знань щодо означеного феномена та є індивідуальною системою умінь і навичок саморегулювання фахівцем духовних сутнісних сил у музично-педагогічному процесі.

У **висновках** доцільно зазначити, що процес саморегулювання є вкрай важливим у вокальному навчанні майбутнього вчителя музики, адже він передбачає спеціально організовану особистістю активність, що забезпечує створення яскравого художньо-музичного образу музичних творів. Визначена нами структура означеного феномена системно охоплює процес вокальної підготовки майбутніх учителів музики.

Використана література:

1. *Абдуллин Э. Б.* Методологической анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования / Едуард Борисович Абдуллин. – М. : Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
2. *Арчазникова Л. Г.* Профессия – учитель музыки: книга для учителя / Л. Г. Арчазникова. – М. : Просвещение, 1984. – 111 с.
3. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – 2-ге вид. – К. : Вид.: “Волинські обереги”, 2011. – С. 411-413.
4. *Деркач А. А.* Акмеология: Пути достижения вершин профессионализма / А. А. Деркач, Н. В. Кузьмина. – М. : Луч, 1993. – С. 5-43.
5. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки : колективна монографія / під наук. ред. А. В. Козир. – Вид. друге, доповн. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 377 с.
6. *Яворский Б. Л.* Статьи, воспоминания, переписка. – Т. 1. – Изд. 2-е. – М. : Сов. Композитор, 1972. – С. 111-123.

References:

1. *Abdullin E. B.* Metodologicheskoy analiz problem muzykalnoy pedagogiki v sisteme vuzovskogo obrazovaniya / Yeduard Borisovich Abdullin. – М. : Prometey (MGPU), 1990. – 188 s.
2. *Archazhnikova L. G.* Professiya – uchitel muzyki: kniga dlya uchitelya / L. G. Archazhnikova. – М. : Prosveshchenie, 1984. – 111 s.

3. *Honcharenko S. U.* Ukrainskyi pedahohichni entsyklopedychnyi slovnyk / S. U. Honcharenko. – 2-he vyd. – K. : Vyd.: “Volynski oberehy”, 2011. – S. 411-413.
4. *Derkach A. A.* Akmeologiya: Puti dostizheniya vershin professionalizma / A. A. Derkach, N. V. Kuzmina. – M. : Luch, 1993. S. 5-43.
5. *Teoriia ta metodyka mystetskoï osvity.* Naukova shkola H.M.Padalky : kolektyvna monohrafiia / pid nauk. Red. A. V. Kozyr. – Vyd. Druhe, dopovn. – K. : NPU imeni M.P.Drahomanova, 2011. – 377 s.
6. *Yavorskiy B. L.* Stati, vospominaniya, perepiska. – T. 1. – Izd. 2-e. – M. : Sov. Kompozitor, 1972. – S. 111-123.

Ха Ту. Структура саморегулирования будущего учителя музыки в процессе вокального обучения

Статья раскрывает особенности саморегулирования будущего учителя музыки в процессе вокального обучения. В статье определено, что саморегулирование обеспечивает адекватную условиям изменчивость, пластичность жизнедеятельности будущего учителя на психологическом и личностном уровнях. Саморегулирование может осуществляться как неосознанный, невольный и как сознательный произвольный процесс с применением специальных методов мобилизации внутренних ресурсов. Структурными компонентами саморегулирования будущего учителя музыки в процессе вокального обучения нами определено: мотивационно-познавательный, когнитивно-рефлексивный, целостно-коррекционный компоненты.

Ключевые слова: *будущие учителя музыки, вокальная подготовка, музыкально-педагогический профиль, специфика, творчество, профессиональное обучение, структура, учебный творческий коллектив.*

Ha Tu. The structure of self-regulation of the future teacher of music in vocal learning process.

The article reveals the features of self-future music teachers in the process of vocal learning. The article stipulates that self-regulation provides adequate conditions variability, plasticity future teacher of life on the psychological and personal levels. Self-regulation can be as unconscious, spontaneous and deliberate as a random process using special methods of mobilizing domestic resources. Structural components of self-regulation of the future teacher of music in vocal learning process we identified: motivational and cognitive, cognitive-reflective, holistic correctional components.

Keywords: *teacher buduschye Music, vokalnaya Preparation, music-pedagogical profile, Specificity, Creativity, Professional Learning, structure, Teaching tvorcheskiy team.*

УДК 274.012.74

Хлопов А. М.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

У статті характеризуються основні засоби, за допомогою яких формується особистість майбутнього інженера-педагога. Показана роль дослідницької складової у розвитку особистості фахівця професійної освіти. Даний аналіз психолого-педагогічних досліджень з цієї тематики. Подані основні засоби формування патріотичності в